



IPn Metodika se opírá o výstupy Mezinárodního auditu VaVal v ČR

Jiří Rákosník

35. Akademické fórum
Praha, 29. listopadu 2012

SWOT analýza Metodiky hodnocení

- Silné stránky
 - myšlenka transparentního systému pro rozdělování institucionální podpory
 - jasný signál: bez výstupů nejsou peníze
 - myšlenka o propojení hodnocení s rozhodováním a s tvorbou politiky
- Slabiny
 - redukcionismus, zaměření pouze na výstupy
 - nedostatečný zřetel na rozdílnosti mezi obory
 - nerozlišování mezi různými typy organizací
 - započitatelné výstupy a jejich bodová hodnota jsou dosti libovolné

SWOT analýza Metodiky hodnocení

■ Příležitosti

- rozloučení s minulostí
- otevření diskuse

■ Hrozby

- rozšíření oportunistického chování
- nepředvídatelnost institucionální podpory
- nestabilita systému VaVal
- podpora krátkodobého myšlení, potlačování dlouhodobého plánování
- absence prostoru pro zlepšování nebo rozšiřování kapacit
- rozpor mezi strategickými cíli a výstupy Metodiky
- neustálé záplatování Metodiky
- odmítání velkou částí vědecké komunity
- používání Metodiky uvnitř institucí
- neznámé účinky

Závěry a doporučení

- Metodika nemá být používána, protože představuje významné riziko pro systém VaVal. **Než používat nástroj, který může způsobit škody, je lepší teď nedělat nic a nahradit jej lépe propracovaným a robustním systémem. Do té doby zachovat stávající rozdělení institucionální podpory.**
- Metodika hodnocení není vhodná pro účely, jimž má sloužit. Přináší pokřivení struktury i chování a je překážkou mnohým aspektům rozvoje národního systému výzkumu a inovací. **Metodika hodnocení by měla být nahrazena systémem výkonnostních smluv, které by zahrnovaly perspektivní i retrospektivní složky, podpořené kombinací objektivních indikátorů a hodnocením nezávislým mezinárodním hodnotitelským panelem.**
- Systém hodnocení VaV v ČR je široce zaměřen na počítání výstupů na úkor pochopení politických intervencí a jejich dopadů. Poskytuje tedy informace, jejichž relevance je přinejlepším omezená. **Hodnoticí praxe by měla být od základu reformována s tím, že bude zaměřena na výsledky a dopady a bude přispívat k rozvoji politik a programů a k plánování.**

Pokračující snahy o „vylepšování“ Metodiky jdou **proti** doporučením Auditů.

Závěry a doporučení (2)

- **Metodika neplní hlavní funkce hodnocení:**
 - sledovat, zda hodnocená činnost směřuje ke stanoveným cílům
 - vyhodnocovat, zda a do jaké míry je cílů dosahováno
 - poskytovat nástroj k vytváření strategií
- **V ČR obecně chybí kultura hodnocení.**
- **Přestat používat metodiku hodnocení!**
- **Hlavní zásady pro přípravu nového systému:**
 - sledovat výkony z pohledu „čeho chceme dosáhnout?“
 - budovat institucionální kapacity
 - kombinace pohledu do minulosti (*formula budget*) a do budoucnosti (*performance contracts*)
 - transparentnost
 - rozdílné modely řízení a financování pro různé typy organizací
 - stabilita
 - hodnocení jako nástroj pro poučení a pro institucionální rozvoj

Nový systém financování – schéma postupu při zavádění

Přechodné období (roky 1 a 2)	Přechodné období (roky 3 až 5)	Období konsolidace (roky 6 až 9)
Mechanismy financování: způsoby rozdělování institucionální podpory		
„historické“ rozdělování (100 %)	„historické“ rozdělování (v pilotních organizacích kombinace historické alokace a výkonnostních smluv)	financování na základě výkonnostních smluv
	financování podle vzorce	financování podle vzorce
Aktivity při zavádění nového systému financování		
přípravné aktivity pro zavedení výkonnostních smluv	dohled na zavádění vzorce pro financování přípravné aktivity pro výkonnostní smlouvy sledování pilotních případů	dohled na zavádění vzorce pro financování a výkonnostních smluv

K principům přípravy Metodiky2013

- „KHV ... využila široké spektrum dostupných informací, zejména výsledků ... auditu VaVal , analýzy výsledků v RIV, evropské trendy v hodnocení VaVal, připomínky zaslané k původnímu textu metodiky 2012...“ **Opravdu? Které?**

K principům přípravy Metodiky 2013 (2)

- „KHV ... využila široké spektrum dostupných informací, zejména výsledků ... auditu VaVal , analýzy výsledků v RIV, evropské trendy v hodnocení VaVal, připomínky zaslané k původnímu textu metodiky 2012...“ **Opravdu? Které?**
- Platnost Metodiky 2013 je stanovena na přechodné období do doby realizace výsledků projektu IPn Metodika;
- je zcela oddělena část hodnocení od přípravy návrhu rozpočtu, který nebude součástí připravovaného textu; **Bude tedy zvlášť? K čemu je tedy ta Metodika 2013 tak nezbytná?**
- hodnocení bude probíhat pouze v rámci každého oboru (či skupiny oborů), nikoliv napříč různými obory jako doposud; **Co to znamená praxi?**
- protože veřejnost je trvale rozpolcená, zda výsledky VaVal hodnotit komisemi (peer review) či čistě strojově dle numerických indikátorů (impakty, citace atd.), **kombinuje návrh Metodiky 2013 oba přístupy** (tzv. pilíře); **Jaká je ta kombinace?**

K principům přípravy Metodiky2013 (3)

- prostřednictvím numerických indikátorů (např. impaktů) budou hodnoceny ty obory, ve kterých je citační analýza světově uznávaná a používána;
- peer review budou hodnoceny ty obory (zejména společenské a humanitní), kde převažují jako výsledky knihy a kde obvyklé časopisy nejsou podchyceny ve světových databázích; **Jsou tyto dvě odrážky míněny vážně jako systém hodnocení kvality vědy?**
- excellence bude preferována principem, kdy každá hodnocená výzkumná organizace (VO) bude moci předložit několik (bude stanoveno) výsledků, které považuje za svoje nejlepší, tyto výsledky budou navzájem porovnány v rámci dané oborové skupiny, nejlepší výsledky budou pro příslušné VO bonifikovány; **Jak se tím preferuje excellence? Kdo, kdy a jak stanoví?**
- pro každý obor (či skupinu oborů) budou stanoveny relevantní výsledky, ostatní hodnoceny nebudou; **Zvažovat, co výsledek je nebo není, lze teprve nad konkrétním výsledkem, ne předem.**

K principům přípravy Metodiky2013 (4)

- výsledky aplikovaného výzkumu a inovací budou hodnoceny dle vynaložených mzdových nákladů, nikoliv dle obtížně hodnotitelných současných druhů výsledků (mapy, software, metodiky atd.)
Absurdní a navíc neproveditelné: sběr dat, kontrola, přiřazení mzdových prostředků k výsledkům, rozdílné výše výdělků na jednotlivých institucích, ...

[Otázky]

- Cui bono?
- Prof. Málek je členem
 - projektového týmu Mezinárodního auditu
 - RVVI
 - Komise pro hodnocení výsledků
- a zároveň předním propagátorem Metodiky a jejího dalšího rozvíjení.
- Proč?

Aktuální stav

- Memorandum o spolupráci mezi RVVI a MŠMT
- Výzvy ČKR a RVŠ k nominaci osob pro spolupráci na realizaci projektu Metodika
- Za KHV nominován Z. Němeček
- Za děkany přírodovědných fakult (?!) nominování J. Leichmann (PřF MU), F. Vácha (PřF JU), B. Gaš (PřF UK)
- Od počátku zapojeni R. Hindls (rektor VŠE), S. Hronová (prorektorka VŠE a členka RVVI), D. Münich (CERGE-EI), účast v pozici expertů již na jaře přislíbilo dalších nejméně 10 prorektorů pro vědu
- Předběžně smluvena výměna zkušeností s HEFCE a s AERES
- Stále nejsou podepsána výběrová řízení ani dohody s experty

Memorandum

o spolupráci mezi RVVI a MŠMT v rámci koordinace řešení Individuálního projektu národního „Efektivní systém hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací“ (dále jen IPN Metodika) a „Metodiky hodnocení výsledků výzkumných organizací a hodnocení výsledků ukončených programů 2013“ (dále jen M13) připravované Komise pro hodnocení výsledků (KHV), poradním orgánem RVVI.

Memorandum vychází z platné legislativy, tj. ze Zákona o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací č. 130/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů a navazuje na dlouhodobé principy hodnocení schválené na 263. zasedání RVVI.

Ve snaze nalézt na úrovni hlavních aktérů v oblasti VaVal v České republice shodu nad klíčovými principy nové metodiky hodnocení výzkumných organizací a jejich výsledků a hodnocení ukončených programů se účastníci této dohody shodli, že:

- 1) Cílem nové metodiky hodnocení musí být transparentním způsobem a výrazněji než doposud podporovat excelentní výzkum ve srovnání se světem a rozvoj vědeckých talentů.
- 2) Nová metodika hodnocení musí být oborová a kromě scientometrických dat obsahovat v rozsahu odpovídajícímu relativnímu postavení české vědy i prvky hodnocení peer-review prováděné v souladu s nejlepšší mezinárodní praxí.
- 3) IPN Metodika představuje základní platformu pro přípravu návrhu a ověření nové metodiky hodnocení jako klíčového podkladu pro následné doporučení RVVI vládě.
- 4) Vzhledem k očekávané době reálného zavedení nové metodiky hodnocení (2016) je nezbytné, aby v mezidobí KHV navrhla M13 tak, aby se přiblížila cílům nové metodiky hodnocení. Postup KHV a týmu IPN bude vzájemně koordinován.
- 5) MŠMT se pokusí odstranit v nejkratší možné době všechny technické překážky bránící plnému řešení IPN Metodika.
- 6) Zástupci všech klíčových aktérů v oblasti VaVal musí mít příležitost aktivně se podílet na úpravě stávající metodiky a přípravě nové metodiky hodnocení v souladu s výše uvedenými body této dohody.

Ilustrační odkazy

10 Názory
pondělí, 26. listopadu 2012

Prezident a uklízečka

Jindřich Šidlo
jindrich.sidlo@economa.cz

Bez seřá se dá žít, borší to je bez uklízečky, říkával Otakar Motěl, v čemž v souvislosti s posledními veselými událostmi kolem prezidentské volby nacházíme hlubokou moudrost.

Pokud bude prezidentská volba kvůli rozhodování soudů o pět týdnů či měsíců odložena, nestane se z hlediska běžného provozu státu nic dramatického.

Ústava na takové chvíli myslí – nejspíš proto, že jí neseptička na ministerstvu vnitra, takže nebroží, že si návtavatelé (jako v případě zákona o přímé volbě opět úředníci ministerstva vnitra) vymyslí výklad, s nímž by neuspěli v sedmé třídě základní školy.

Horší je to s onou uklízečkou, která v Motělově bonmotu představuje jistotu a spolehlivost.

Zákon o přímé volbě a celý přiběh, který teď sledujeme, je jen další dokonalejší ilustrací stavu země, kde ve středu neplatí to, co v pondělí, aniž by se nutně muselo něco vůbec stát v úterý.

Nepředvídatelnost a nesrozumitelnost českého prostředí mohou mít samozřejmě více důvodů. Ti citlivější budou možná hned mluvit o sábořích přímé volby, kterou si upřímně skoro nikdo z politické elity nepřál, i když o tom byl kdokoli ochoten plamenně hovořit celé hodiny.

K tomuto výkladu se nekloníme – ovšem daleko k tomu už opravšů nemáme.

Pravděpodobnější se nám zdá, že tu sledujeme předvídatelný výsledek nepotlačitelné české touhy po originalitě, připravenosti odmítnout jakékoliv recepty vyzkoušené ve světě a vymyslet vlastní, které se vzápětí ukážou zcela nefunkční.

Což by měl být první krok pro všechny příští roky. Vyhodit ze zákona nesmyslnou podmínku 50 tisíc podpisů, které stejně nelze nijak „ověřit“, a do puntíku opsat rakouský model s rozumným počtem skutečně ověřených podpisů.

A samozřejmě věříme, že tento trapas, ničící zbytek důvěry ve funkční stát, odskáče na vnitru i někdo jiný než uklízečka.

Postřeh se značně univerzální platností